

**PROGRAMUL
MONITORIZAREA
PĂSĂRILOR COMUNE
ÎN ROMÂNIA**

PĂȘĂRILE – INDICATORI AI BIODIVERSITĂȚII

După aderarea României la Uniunea Europei va fi posibilă folosirea unor fonduri considerabile pentru dezvoltări infrastructurale în domeniul construcțiilor, modernizarea drumurilor, agricultură etc. Aceste schimbări vor avea un impact serios și pe habitate naturale și păsări. De aceea este nevoie mai mare ca oricând până acum, de date precise și concrete despre starea populațiilor de plante și animale, pentru a detecta procesele negative și a interveni în caz de nevoie. Păsările reprezintă un grup ideal pentru studiul acestor probleme, deoarece sunt bine cunoscute, ocupă suprafețe mari în habitate diferite și sunt bioindicatori sensibili. Voluntarii care recunosc cu exactitate păsările comune pot furniza cu efort minim date reprezentative la nivelul întregii țări.

La nivel European, mai multe organizații de prestigiu au dezvoltat un indice de biodiversitate care folosește toate datele de monitoring despre păsări, și poate caracteriza schimbările petrecute în habitate agricole și forestiere la nivel continental. Indicele a fost pus la punct prin programul PECMB (Pan European Common Bird Monitoring Monitorizarea Păsărilor Comune Pan Europeană), pe baza datelor populaționale (obținute din țările europene) a 48 de specii de păsări legate de zonele agricole și de zonele împădurite, parcuri și grădini. Programul se desfășoară în toate țările membre ale Uniunii Europene.

PROGRAMUL „MONITORIZAREA PĂȘĂRILOR COMUNE” ÎN ROMÂNIA

Începând din anul 2006, Societatea Ornitologică Română a lansat un program de monitoring pentru detectarea schimbărilor în cadrul populațiilor de păsări clocitoare bine cunoscute și comune. Rezultatele provenite din acest program ne vor permite să detectăm schimbările petrecute în habitatele principale din țară prin intermediul modificărilor survenite în cadrul populațiilor de păsări clocitoare comune.

Pentru obținerea acestor date prețioase le cerem voluntarilor doar trei zile de teren. Nu este nevoie de cunoașterea detaliată a tuturor speciilor de păsări din România, programul este destinat și iubitorilor naturii care recunosc speciile comune și frecvente. Și ei ne pot furniza informații prețioase despre sănătatea naturii din țară.

Un alt avantaj al acestui program este că voluntarii pot lucra în apropierea locuinței lor. Cu puțină exagerare putem spune că pot realiza un studiu în grădină și după câțiva ani vor afla ce se întâmplă cu păsările din jurul casei și în plus vor avea informații despre situația din regiune și din țară. Așadar cu o contribuție mică putem obține informații care la o scară mai mare vor deveni date foarte importante pentru protecția naturii la nivelul întregii țări.

În primul an al programului 53 de voluntari au primit materiale (hărți, formulare) pentru 82 de pătrate de monitoring. Dintre acestea până la 15 ianuarie 2007 au sosit formulare completate pentru 17 pătrate. După prelucrarea datelor, primele zece specii de păsări cele mai des întâlnite s-au dovedit a fi: ciocârlia de câmp, sfrânciocul roșiatic, coțofana, vrabia de casă, potârnichea, codobatura galbenă, vrabia de câmp, graurul, cucul și presura galbenă. Bineînțeles, trebuie să ținem cont de faptul că aceste frecvențe sunt numai orientative, datorită numărului redus de pătrate și proporția ne-reprezentativă a habitatelor.

METODA FOLOSITĂ

Pătratele de 2 x 2 km destinate monitoringului sunt selectate în mod aleatoriu. Procesul de selectare se desfășoară în modul următor: voluntarii indică localitatea în a cărei împrejurimi (5-10 km) sunt dispuși să desfășoare observații regulate. Din această arie indicată se va alege în mod aleatoriu (se va trage la sorți) pătratul sau pătratele de 2 x 2 km destinate observațiilor.

Numai prin această metodă reușim să primim o imagine reprezentativă despre starea populațiilor de păsări din țară, deoarece vor fi selectate nu numai locurile cu multe specii de păsări ci și cele care conțin mai puține specii dar ocupă o mare parte din teritoriul țării (ca de exemplu terenurile agricole). Deci, urmând aceste reguli de selectare, habitatele din țară vor fi reprezentate fiecare în mod proporțional. După ce se desfășoară procesul de selectare, voluntarul va primi o scrisoare de la coordonatorul programului cu o copie a hărții detaliate (1:15000) a pătratului selectat. Pe această hartă sunt desenate limitele pătratului de 2 x 2 km precum și 25 de puncte din care observatorul va trebui să aleagă (cu ajutorul formularului de alegere a punctelor) cele 15 puncte unde va număra păsările (vezi harta exemplu alăturată).

Înainte de începerea numărării propriu-zise observatorul trebuie să petreacă aproape o zi întreagă cu alegerea punctelor și cu cartarea habitatelor. Folosind harta trimisă trebuie găsite și localizate cele 15 puncte. Punctele trebuie marcate (de. ex. legăm o panglică de plastic pe un copac din apropiere) sau împrejurimile trebuie descrise în amănunt pentru ca și în anii următori să le regăsim cu mare exactitate. Punctele pot fi localizate cel mai bine cu ajutorul unui aparat GPS (Global Positioning System) - la cerere vă trimitem coordonatele fiecărui punct. Orientarea pe teren cu ajutorul hărții poate fi facilitată și de folosirea unei busole. Atunci când ne aflăm în punctul ales, facem și o schiță în Jurnalul de teren, unde indicăm mărimea și tipul habitatelor principale, folosind categoriile și prescurtările din formularul de habitate. Este foarte util să localizăm încă de acum cu ajutorul unor puncte de referință distanța de 100 de metri în jurul punctului de observare. Pe măsura posibilităților pentru a facilita orientarea pe teren observatorii vor primi și o imagine satelitară a pătratului.

Metoda de numărare a păsărilor este foarte simplă! La fiecare punct petrecem exact 5 minute și notăm specia și numărul păsărilor auzite sau văzute în jurul punctului în trei categorii:

1. în interiorul cercului cu rază de 100 de m – indivizi pe pământ, pe vegetație sau cei care coboară din zbor în perioada observației. Notăm aici și păsările care se află mai mult timp în zbor deasupra cercului studiat (ca de exemplu ciocârlia de câmp cântând în zbor nupțial, un sfrâncioc roșiatic coborând pe pământ după pradă sau un șorecar comun în zbor staționar emițând sunete de alarmă). Rândunelele, lăstunii sau drepnelele trebuie notate aici numai dacă le vedem vizitând cuibul. Păsările vor fi notate în două categorii de distanță: între 0-50 și 50-100 de metri și vor fi trecute numai în categoria unde au fost văzute sau auzite prima dată;
2. păsări care zboară peste aria observată, fără a coborî;
3. păsări observate în afara cercului de 100 de metri.

Observatorul trebuie să stea 5 minute în continuu în mijlocul cercului, poate să folosească binoclu, dar în nici un caz nu se poate mișca în interiorul cercului. După cinci minute de observații se deplasează la punctul următor unde va efectua următoarele 5 minute de observație etc. Cele 15 de puncte trebuie alese în așa fel, încât să nu fie în locuri inaccesibile (ca de ex. o curte închisă, mijlocul unui lac, perete de stâncă etc.). Din acest motiv sunt în total 25 de puncte, ca să fie posibilă alegerea acelor 15 puncte care sunt ușor accesibile. Este foarte important ca observatorul să efectueze singur observațiile! Dacă eventual sunt două sau multe persoane pe teren, trebuie notate numai păsările observate de un singur observator. Să ținem cont de faptul că prea mulți oameni pot deranja păsările și rezultatul numărătorii.

Observațiile se fac de două ori pe an: prima între 15 aprilie și 15 mai, a doua între 16 mai și 15 iunie. Între cele două observații trebuie să fie un interval minim de 14 de zile. În ambele ocazii, numărătoarea păsărilor se va începe cât mai devreme (începând de la ora 5 dimineața) și se va termina până la ora 10 înainte de masă, deoarece păsările sunt cel mai active în această perioadă a zilei. Este foarte important să respectăm aceste limite de timp, altfel rezultatele nu vor fi comparabile. În caz de vreme ploioasă și/sau cu vânt puternic este mai bine să amânăm observațiile pe o altă zi.

Formularul de recunoaștere a speciilor vă ajută în completarea Jurnalului de teren și prin completare ne furnizați informații utile pentru prelucrarea și interpretarea datelor. În acest formular, trebuie menționat la fiecare specie dacă o recunoaștem cu siguranță dacă o vedem și/sau îi auzim cântecul. Dacă nu suntem siguri în recunoașterea speciei, bifăm în coloana Nesigur. În procesul de interpretare a datelor este foarte important să știm dacă lipsa unei specii de la un punct de observație se datorează într-adevăr unei lipse sau este rezultatul determinării nesigure. Aceste informații vor fi analizate în mod discret și codate.

Nu uitați: datele vor deveni prețioase numai dacă observațiile se vor repeta în anii următori în aceeași arie de observație, pe aceleași 15 de puncte și pe cât posibil, de către același observator.

OBIECTIVE DE REALIZAT (ÎN ORDINE CRONOLOGICĂ)

1. Pe baza hărții detaliate vizităm careul de 2 x 2 km și dintre cele 25 de puncte posibile selectăm cele 15 puncte unde vom efectua recensământul pe baza „Formularului de selectare a punctelor”. Pe punctele selectate (în interiorul cercului de 100 m) efectuăm cartarea habitatelor pe baza habitatelor de pe coperta din spate a „Jurnalului de teren”. Conturul habitatelor se trece direct pe „Jurnalul de teren”. Marcăm punctele selectate sau descriem detaliat împrejurimile punctului pentru a-l putea găsi cu precizie în anii următori.
2. Între 15 aprilie și 15 mai efectuăm prima numărătoare de păsări. Completăm coperta Jurnalului de teren, iar pentru păsările observate folosim paginile interioare unde deja am trecut conturul habitatelor.
3. După o perioadă minimă de 14 zile urmează cea de a doua ieșire pe teren, între 16 mai și 15 iunie. Folosim al doilea „Jurnal de teren” și completăm informațiile necesare.
4. Trimitem originalul formularelor la adresa SOR: cele două Jurnale de teren, Formularul de selectarea punctelor și Formularul de recunoștere a speciilor.
5. După prelucrarea datelor observatorii primesc rezultatele programului.

CE LE OFERIM VOLUNTARILOR?

- descrierea programului;
- hărți detaliate și imagini satelitare;
- formulare (de identificare a speciilor, de selectare a punctelor, de habitate, jurnal de teren);
- CD cu sunete și cântece de păsări.

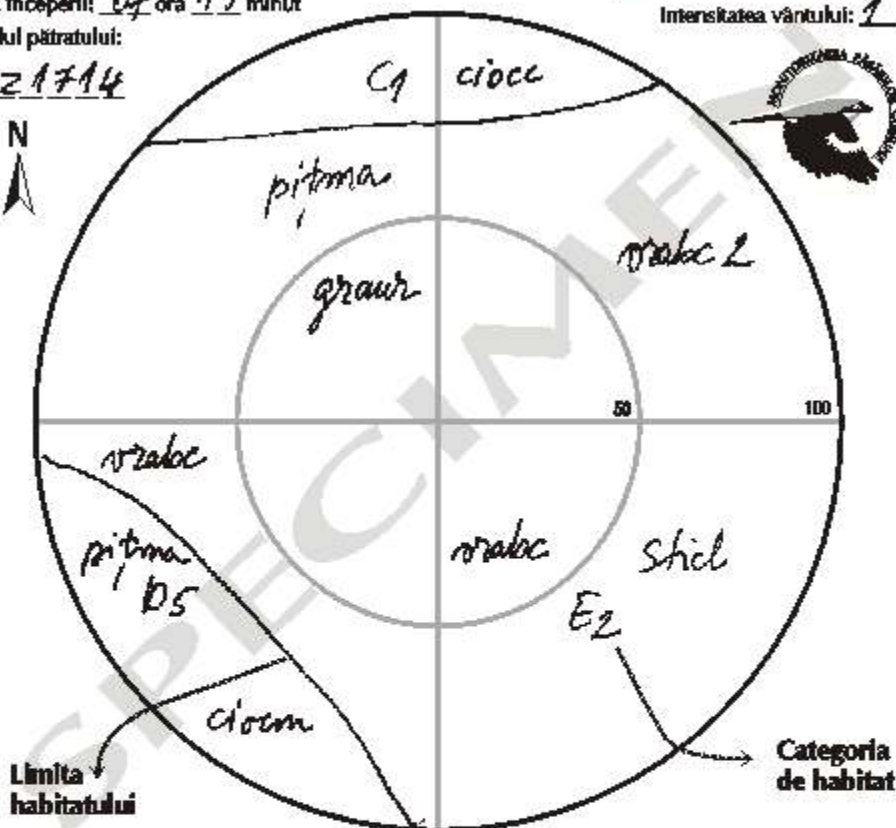
La sfârșitul anului vom organiza o întrunire pentru voluntarii care au participat în program. Aici vor fi prezentate rezultatele obținute și vom trage la sorți cadouri valoroase (determinatoare de păsări, cărți ornitologice de specialitate, binocluri etc.). Dacă un participant a efectuat recensământ în mai multe pătrate va avea șanse proporțional mai mari de a fi selectat la tragerea la sorți.

Fiecare observator va primi o hartă similară acesteia, unde sunt marcate și numerotate cele 25 de puncte de observație cu cercuri de 50 și 100 de metri. Dintre aceste 25 de puncte trebuie selectate cele 15 puncte unde vom efectua numărătorile.

Data: 04 luna 18 zi
 Ora începerii: 07 ora 19 minut
 Codul pătratului:
AZ1714

Numărul punctului de observare: 14
 Intensitatea vântului: 1

Prezentați specii	Punct 100 m	În zbor	0-50 m	50-100 m	Cod EU/ROB	Prezentați specii	Punct 100 m	În zbor	0-50 m	50-100 m	Cod EU/ROB
carb		1			CORRA						
zorc	1				BUTBU						
bara	1				CICIC						
cioc				1	ALARR						
pitma				2	PITMA						
orabc		2	1	3	ORABC						
graur			1		STUUL						
ciocm				1	DEUTU						
sticl				1	CACCA						

Exemplu de pagină completată dintr-un „Jurnal de teren”

Programul „Monitorizarea Păsărilor Comune” este realizat în parteneriat între **Societatea Ornitologică Română** (coordonator), **Asociația pentru Protecția Păsărilor și a Naturii „Grupul Milvus”** și **Facultatea de Biologie și Geologie, Universitatea Babeș-Bolyai**.

PARTENERI INTERNAȚIONALI:

FINANȚATOR:

Material realizat de:
SOCIETATEA ORNITOLOGICĂ ROMÂNĂ

Str. Gh. Dima 49/2

400336 Cluj-Napoca

Tel/fax: +40 264 438 086

E-mail: office@sor.ro

www.sor.ro

Dacă aveți nelămuriri adresați-vă
coordonatorului programului:

SZABÓ D. Zoltán

Tel: 0745 590 082

E-mail: szabodz@gmail.com

